

ШМК-нын хуралынга корген Протокол № _____ _____ /Монгуш С.О./ « _____ » _____ 2024 ч.	Директорнун ооредилге талазы-биле оралакчызы чопшээрээн _____ /Кара-оол Р.Ю./ « <u>31</u> » <u>08</u> _____ 2024 ч.	Школа директорунун _____ <u>100</u> дугаарлыг доктаалы-биле бадылаан _____ /Ондар О.Б./ « <u>31</u> » <u>08</u> _____ 2024 ч.
--	--	--

ТЫВА ДЫЛ ЭРТЕМИНГЕ АЖЫЛЧЫН ПРОГРАММА

Класс: 6

Ооредилге номунун автору, ундурген чери, унген чылы:
 Е.М.Куулар, Т.Б.Оюн, Ч.А.Сарыглар
 Кызыл: Национал школа хогжудер институт, 2022

Ажылчын программаны
 тыва дыл, чогаал башкызы
 Ооржак А.К. кылган

2024-2025 ооредилге чылы

Аннотация к рабочей программе по родному (тувинскому) языку, 5-9 классы

Тыва дылды өөрөдириниң тайылбыр бижии

Тыва дыл эртеминге ажилчын программаны Тыва Республиканың Өөрөдилге болгаш эртем яамызының Национал школа хөгжүдөр институтунун Өөрөдилге-методиктиг чөвүлелиниң сүмелээни «Тыва дылга болгаш харылзаалыг чугаа сайзырадылгазы. Чижек ажилчын программалар, 2018. Кол ниити өөрөдилге (5-9 класстар)» деп документиге даянып тургускан.

Ук ажилчын программаны ӨФКС-тин негелделеринге дүүштүр филология эртемнеринин кандидаты, доцент К.Б.Доржу, Кызылдың 9 гимназиязының башкызы Ч.А. Сарыглар ажилдап кылганнар.

5-9 класстарга ажыглаар өөрөдилге номнары, оларның авторлары:

5-ки класс- «Тыва дыл», К., 2014 ч., К.Б.Доржу, Н.Д.Сувандии, А.Б.Хертек, Б.Ч.Ооржак, Ч.А.Сарыглар, М.В.Бавуу-Сюрюн.

6 класс- «Тыва дыл», 2015 ч., М.В.Бавуу-Сюрюн, К.Б.Доржу, А.Б.Хертек, Б.Ч.Ооржак.

7 класс- «Тыва дыл», К., 2007 ч., Д.А.Монгуш, К.Б.Доржу.

8-9 класс- «Тыва дыл», К., 2001 ч. М.Д.Биче-оол, Д.А.Монгуш, М.В.Бавуу-Сюрюн, А.К.Ойдан-оол.

Тыва дыл – Азия дийтин төвүндө чурттап чоруур түрк дылдыг чоннарның төлээзи болур тыва чоннун төрөөн дылы. Тыва дыл ук чоннун аразында кол харылзажылга дылы болуп, ниитилелдин аңгы-аңгы адырларында, эң ылаңгыя культура болгаш эртем төптөринде ажыглаттынып болгаш амыдыралдың янзы-бүрү негелделерин хандырып чоруурундан аңгыда, дараазында хүлээлгелерни база күүседип турар:

- тываларның салгалдарының аразында харылзажылганың база бир аргазы бооп;
- тываларның өгбелеринин чүс-чүс чылдарда аас чугаа дамчыштыр салгап ап келгени тыва улустун байлак аас чогаалының хөй янзы жанрларының шыгжаттынып, кадагалаттынганы дыл болуп;
- амгы үеде непереп турар массалыг чепсектерниң, уран чүүл база культураның хөй аңгы хевирлери (жанрлары) байлаа-биле ажыглаттынып;
- сөс болгаш чечен чогаалдың чогааттынып, непереп турарының бадыткалы болуп;
- өске эртемнерни шиңгээдип алырынга өзек болбушаан, уругларның бүгү талазы-биле сайзыралыга идиг болуп;
- эртемде чаа ажыдыышкыннарның дылы болбушаан;
- амыдыралдың аңгы-аңгы адырларындан бүгү информация, медээлерни дамчыдар болгаш чыырының кол аргазы болуп, тыва чонга бараан болуп чоруур.

Тыва дыл Тыва Республикада орус дыл-биле чергелештир күрүне дылы болуп турар. Төрөөн тыва дылынга тода, шын база хостуг чугаалажып билири тыва кижиниң бүгү талалыг сайзыралыга, амыдырал-чуртталгазынга, ажил-агыйынга, эртем-өөрөдилгезинге чедишкынниг болурунун магадылалын берип турар. Ынчангаш тыва уругларга орус дыл-биле чергелештир төрөөн дылын билири чугула болганда, ону школа назыны четпээн (уруглар садтарынга) болгаш эге, ортумак база дээди өөрөдилге черлеринге бедик деңгелге сонуурганчыг кылдыр өөрөдири чугула. Национал школа тыва улустун аас чогаалын болгаш тыва чечен чогаалдың байлаан таварыштыр сөс кулавырын байыдып, төрөөн дылынга арыг, чараш, хостуг, албадал чокка чугаалап билир кылдыр келир үениң салгалын өөрөдип чаңчыктырыр ужурлуг.

Тыва дыл – Россия Федерациязының бир субъектиси Тыва Республиканың девискээринде орус дыл-биле чергелештир күрүне дылдарының бирээзи, тыва улустун төрөөн дылы болгаш аразында харылзажыр чепсээ. Ында тыва улустун чүс-чүс чылдар өттүр кадагалап келгени байлак дуржулгазы, мерген угааны, угаан-бодалының эң-не бедик үлегерлери мөөңнеттинген. Тыва дыл амгы үеде тыва культураның – тыва улустун байлак аас чогаалының, чечен чогаалдың, уран чүүлүнүн – болгаш массалыг информация

чепсектеринин, эртемнин, өөредилгениң болгаш кижизидилгениң дылы болбушаан, ажыл-агыйның аңгы-аңгы адырларында калбаа-биле ажыглаттынып турар. Тыва дылды

сонуургап, ону өөренир күзелдиг өске этностарнын төлээлериниң саны база чылдан чылче немежиң олурары ук дылдың ажыглалының калбарып, делгемчип олурарын бадыткап турар.

Төрээн дылдың метапредметтиг (предметтен дашкаар азы ооң-биле чергелештир билип алыр харылзашкак чүүлдер) хүлээлгелери уругларны школага бүгү талалыг хевирлээринге салдарлыг. Тыва дыл уругларнын бодунуң көрүжүн шын илередиринге, угаап боданышкынын, интеллектуалдыг болгаш чогаадыкчы аян-биле бодун сайзырадырынга, чаагай мөзү-бүдүшке хевирлээринге; чаа билиглерни, мергежилдерни шиңгээдип алырынга улуг ужур-дузалыг. Төрээн дыл кижиниң бот-хуузунда чонунуң (тыва кижиниң) иштики сагыш-сеткил культуразының болгаш чечен чогаалының байлактары-биле кижини төрөлгөстөнниң культура-төөгүлүг дуржулгазын байлакшытпышаан, ниитилелдин негелделеринге чаңчыктырар харылзаа чепсээ болур.

Тыва дыл кандыг-даа билиглерни чедип алырынын кол аргазы болбушаан, оон-даа сонгаар мергежил-чаңчылдарын шиңгээдип алырынга салдарлыг. Өске улус-биле харылзашкып билири, тодаргай түңнелдерни чедип ап шыдаары, хөй ниитичи болгаш шилип алган мергежилиниң талазы-биле бедик идепкейжизи дээрге-ле херек кырында амыдыралдың бүгү-ле адырларында, ниитилелде болгаш делегейде болуп турар өскерилгелерге таарыштыр бодун ап чаңчыкканын илередир кижиниң шынарлары болур. Төрээн дылын шиңгээдип алыры – өөреникчилерге өске эртемнерни чедишкениң билип алырының, долгандыр турар амыдырал болгаш бойдус дугайында билиглерин калбартырының, өгбелериниң байлак дуржулгазын ажыглап билириниң база чаагай мөзү-бүдүш, сүзүктериниң хевирлеттинериниң үндезини болур.

Кол школага (5-9 класстарга) төрээн (тыва) дылды өөредиринин сорулгалары:

- Иштики сагыш-сеткили аажок байлак, бедик мөзү-бүдүштүг база бот-медерели бедик, Россияга, оон иштинде төрээн Тывазынга, бодунун чуртунга бердинген, шынчы; төрээн тыва дылынга ынак болгаш ону эки билир, хүндүлээр хамаатыны кижизидери;
- төрээн дылын культураның болуушкуну кылдыр медереп хүлээп ап, ону чугаа чорударының, амыдыралдың аңгы-аңгы адырларынга билиг, дуржулга чедип алырының болгаш ниитилелде тургустунган мораль-этиктиг негелделерин, дылдың эстетиктиг үнезин медереп билириниң кол аргазы кылдыр хүлээп алыры;
- тыва дылды хүн бүрүде амыдыралдың болгаш өөредилгениң ажыл-чорудулгазында ажыглаар аргаларның бирээзи кылдыр хүлээп алыры; кижилер аразында харылзаа тударының кол аргазы кылдыр ажыглаары, өөредилгениң бүгү талалыг кылдыныгларын шиңгээдип алырынга (ажыл-чорудулганың сорулгаларын тургузуп, оларны планнап, чугаага хамаарыштыр бот-хыналданы болгаш бот-эдилгени кылыр; чугула медээ бээр аргаларны ажыглаар; библиографтыг дилээшкенин кылып билир, словарьлар, энциклопедиялардан болгаш өске-даа бижимел барымдаалардан, массалыг медээ чепсектеринден болгаш Интернет четкизинден тыва дылда херек медээлерни, сөзүглелдерни тып, ушта бижип, эде тургузуп билир дээш о.ө.) ужур-дузалыг чугула дыл болуп турарын билиндирери;
- дыл системазының тургузуун, ону ажыглаарынын дүрүмнерин, чугааның аянын болгаш литературлуг тыва дылдың кол негелделерин шиңгээдири; дылдың болуушкуннарын танып билири, оларны сайгарып, деннеп, дүүштүрүп, бөлүктөп, үнелеп билир арга-дуржулгазын сайзырадыры, аңаа даянып аас болгаш бижимел чугаа культуразын сагыыры, чугаа чорударының хевирлерин билири, аңгы-аңгы байдалдарга дылды ажыглап шыдаары, чугаа этникениң негелделерин шиңгээдип алыры; бодунун ажыглап турары (потенциалдыг) сөс курлавырын улам байыдары; чугаада ажыглаттынып турар грамматиктиг аргаларның хемчээлин делгемчидери; чедип алган билиглерин, мергежил, чаңчылдарын өөредилге ажыл-чорудулгазынга болгаш хүн бүрүде амыдыралынга чугаа чорудуп тура, ажыглаар аргаларын улам байыдып сайзырадыры дээш о.ө.

Ажылчын программада 9-ку класста ниитизи-биле 35 шак, 6-гы класста 105 шак хувааттынган. Регионалдыг компонентиден алдынган шактарга даянгаш, бо ажылчын программаны ол класстарга чыл дургузунда ниитизи-биле 68-68 шак кылдыр тургускан.

2. ПЛАНИРУЕМЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ИЗУЧЕНИЯ ТУВИНСКОГО ЯЗЫКА

«ТЫВА ДЫЛ» ЭРТЕМИН ӨӨРЕНГЕНИНИҢ ТҮҢНЭЛДЕРИ

Кол школаның (5-9 класстар) доозукчуларының тыва дылдың программасын шингээдип алгаш, чедип алыр **бот-тускайлаң түңнелдеринге** дараазында чүүлдер хамааржыр:

1) кижиниң интеллектуалдыг болгаш чогаадыкчы салым-чаяанын база мөзү-бүдүш шынарларын сайзырадырынга төрөөн дылының чугулазын медресеп билири, уругларның билиг чедип алырынга ук дылдың ужур-утказын тодарадып, ону тыва чоннуң ыдыктыг, үнелиг эртинелериниң бирээзи деп билири;

2) тыва дылдың эстетиктиг үнөзүн медресеп билири; төрөөн дылынга ынак болгаш ону хүндүлөп, ол дээш чоргаарланыры; ону национал культураның кезээ кылдыр билип, арыг эдилээри;

3) дылдың байлак сөс курлавырын болгаш грамматиктиг аргаларын бодунуң бодалдарын болгаш сагыш-сеткилин хостуг илередирде четче ажыглап шыдаары; бодунуң чугаа-домаан хайгаарап, сайзырадып, экижидеринче чүткүлдүг болуру.

Метапредметтиг түңнелдеринге (предметтен дашкаар азы ооң-биле чергелештир билип алыр харылзашкак чүүлдери) дараазында чүүлдер хамааржыр (5-9, 10-11 класстарга):

1) Чугаа чорудулгазының бүгү-ле хевирлерин ажыглап билири:

Дыңнаары болгаш номчууру:

• бижимел болгаш аас медээниң утказын шын билип алыры (чугааның утказы, сөзүглелдин темазы, кол утказы; кол болгаш немелде медээ);

• аңгы-аңгы стильдерниң болгаш жанрларның сөзүглелдерин номчулганың янзы-бүрү хевирлеринге (сөзүглелден херек информацияны дилеп-тып номчууру (поисковый вид), чүгүртү азы улуг-каралап номчууру (просмотровый), таныжып номчууру (ознакомительный вид), шинчилел-сайгарылгалыг номчууру (изучающий вид)) таарыштыр ажыглап билири;

• аңгы-аңгы стильдерниң болгаш жанрларның сөзүглелдерин шын дыннап билири; дыннаарының янзы-бүрү хевирлерин (бир кижиниң тайылбыр чугаазындан болгаш аудио-, видеотехникадан сөзүглелдин кайы-бир кезээн шилип алгаш дыңнаары, сөзүглелдин кыска утказы-биле таньжары болгаш ону тодазы-биле дыңнаары) ажыглап билири;

• информация ап болур чүүлдерден, ооң иштинде өөредиглиг компакт-дискилерден, Интернет четкизинден; янзы-бүрү словарьлардан тайылбыр номнардан (справочниктер) болгаш электроннуг шыгжамырлардан медээлерни тып билири;

• бердинген темага материалдарны тып, системажыдып билири; херек медээлерни боду тып билири; медээлерни чаартып азы ол-ла хевээр дамчыдып билири;

• сөзүглелдерниң утка, стилистика талазы-биле онзагайларын болгаш ажыглаан аргаларының аайы-биле дүүштүрүп болгаш деңнеп билири;

Чугаалаары болгаш бижиири:

• кылып дээн ажыл-херээниң сорулгаларын (хууда болгаш эштери-биле) тодазы-биле билип, кандыг-даа ажылды чурум аайы-биле кылып, чедип алган түңнелдерин үнөлөп, аас болгаш бижимел чугаага илередип билири;

• дыңнаан азы номчаан сөзүглелиниң утказын даалга езугаар дамчыдып (панны тургузуп, утказын чугаалап, допчулай бижип, үнелел берип) шыдаары;

- сөзүглелдин утказын, кымга хамаарыштырганын, чугааның байдалын барымдаалавышаан, аңгы-аңгы хевирлерге болгаш жанрларга тургузуп шыдаары;
- аас болгаш бжимел чугаага бодунун бодалын хостуг илередири, сөзүглелдин тургузуунун негелделерин сагыыры (бодалының ужур-уткалыын, дес-дараалашкаан, харылзаалыын, темага дүүшкээн дээш о.ө.); номчаан, дыңнаан, көрген чүүлдеринге бодунун хамаарылгазын шын илередири;
- монологтуң янзы-бүрү хевирлерин (тоожуушкун, чурумал, угаап боданыышкын болгаш оларны холуй); диалогтуң янзы-бүрү хевирлерин: (хүндүлел аянын илередири диалог (этикетный диалог), айтырыг-харыы (диалог-расспрос), чугаалажып олар кижизин чугаа чорударынче кыйгылары (диалог-побуждение), өске кижиле биле бодал солчуру (диалог-обмен мнениями) дээш о.ө.) ажыглап билири;
- амгы тыва литературлуг дылда шын адалганың, лексиканың, грамматиканың кол нормаларын, стиль нормаларын херек кырында ажыглап билири; бжимел чугаага шын бижилгениң, пунктуацияның кол дүрүмнерин сагыыры;
- чугаа этикединин нормаларын хажытпайн, чугаага киржип шыдаары; чугаа үезинде арын-шырайын болгаш шимчээшкыннерин эптиг болгаш шын алдынары;
- хүн бүрүде өөренип азы ажыл кылып турар үезинде бодунун чугаазын хайгаарап билири; чугааның утказының болгаш шын ажыглалының аайы-биле бодунун дылын үнелеп билири; дылында грамматиктиг болгаш чугаа частырыгларын тып болгаш эдип билири; бодунун тургусканы сөзүглелдин хоюглап азы эдип, =скертип, делгередип билири;
- бодунун үежилеринин мурнунга улуг эвес дыңнадыг, илеткедди кылып, рефераттың утказын дамчыдып билири; маргылдаалыг, чидиг айтырыгларны бадыткалдарга даянмышаан, шиитпирлеп билири;
- 2) алган билиглерин, мергежилдерин, чаңчылдарын хүн бүрүде амыдыралга ажыглап билири; төрөөн дылды өске эртемнерге билиг чедип алырынын кол чепсээ кылдыр шын ажыглаары; ону өске-даа эртемнерде (даштыкы дыл, орус дыл болгаш чогаал дээш о.ө) дылдын аргаларын сайгарарынга ажыглап билири;
- 3) долгандыр турар улус-биле харылзажып, кандыг-бир ажылды кылып тура, маргылдаалыг, чидиг айтырыглар шиитпирлээрде, эптиг чугаалажып, харылзажып билири; амыдыралчы болгаш ажыл-агыйжы чугаа үезинде чугаа культуразының негелделерин сагыыры.

Доозукчулар дараазында предметтиг түңнелдерни чедип алыр:

5-9 класстарга:

- Дылдын хүлээлгелеринин дугайында, тыва дыл – Россия Федерациясында Тыва Республиканың үндезин чурттакчылары тыва чоннун төрөөн дылы база күрүне дылдарының бирээзи дээрзин, төрөөн дыл болгаш чоннун культуразының сырый харылзаалыг болурун, төрөөн дылдың кижиле бүрүзүнүн болгаш ниитилелдин амыдыралынга ужур-дузазын билири;
- тыва дылдың гуманитарлыг эртемнер аразында болгаш ниити өөредилгеде туружун болгаш ужур-дузазын билири;
- төрөөн дылдың эртем талазы-биле үндезиннерин; оларның чадаларының болгаш билиглеринин аразында харылзааларын шиңгээдип алыры;
- дыл эртемнин кол баазалыг билиглерин болгаш ооң кезектерин шиңгээдири: дыл болгаш чугаа, харылзажыр чугаа, бжимел болгаш аас чугаа, монолог, диалог болгаш оларның хевирлери; чугааның байдалы; чугаа (чугаалажыр), эртем, публицистика, албан-херек, чечен чогаал стильдери болгаш оларның жанрлары, дылы; чугааның утка-хүлээлгелеринин аайы-биле хевирлери (тоожуушкун, чурумал, угаап боданыышкын); сөзүглел, сөзүглелдин хевирлери; дылдың кол-кол кезектери, оларның демдектери болгаш чугаага ажыглалының онзагайларын шиңгээдип алыры;
- тыва дылдың лексика болгаш фразеологиязының кол стилистиктиг курлавырларын, тыва литературлуг дылдың нормаларын (шын адалганың, грамматиктиг, орфографтыг, пунктуастыг), чугаа этикединин дүрүмнерин шиңгээдири болгаш оларны херек кырында амыдыралга аас болгаш бжимел чугаага ажыглаары;
- дылдың кол кезектерин, дылдың грамматиктиг категорияларын танып билири болгаш сайгарары, чугаага шын ажыглаары;

- сөстүн янзы-бүрү сайгарылгаларын (фонетиктиг, лексиктиг, морфемниг, морфологтуг), сөс каттыжышкынының болгаш домактың синтаксистиг сайгарылгазын шын кылып, сөзүглелдин тургузуунуң болгаш кол демдектериниң аайы-биле, дылдың кандыг хүлээлгелерин күүседип чоруурунуң болгаш уран аргаларны ажыглаанының аайы-биле сайгарары;

- лексиктиг болгаш грамматиктиг синонимнерни ажыглаанындан кижиниң чугаазының чечен-мерген, а чечен чогаал дылының каас-чараш, байлак болу бээр аргаларын билири болгаш чугаазынга шын ажыглаары;

- төрөөн дылдың эстетиктиг хүлээлгелерин медресп билири, чечен чогаалдың дылын сайгарып тура, чугааның эстетиктиг талазын үнелеп билири.

Чедип алыр мергежилдер, чанчылдар:

5 класс: Сөстерниң лексиктиг, фонетиктиг, тургузуг талазы-биле, чугаа кезектериниң аайы-биле сайгарылгазын, 2 чугула кежигуннуг домактарнын синтаксистиг сайгарылгазын кылып билир;

- Чүве ады, демдек ады, сан адын тып билир. Укталган чүве аттарын тургузуп билир.

- Орфографиядан: шын бижилге дурумнерин тайылбырлап шыдаар.

- Пунктуациядан: өөрнөнгөн дурумнерге бижик демдектерин тыпкаш, тайылбырлап билир.

6 класс: Сөс чогаадылгазының сайгарылгазын кылып. Өттүнүг сөстерни, кылыг сөзүн, наречис, ат орнун, дузалал чугаа кезектерин ылгап, тып, чугаага ажыглап билир. Өөрнөнгөн чугаа кезектеринге хамаарышкан сөстерни тып шыдаар болгаш оларнын грамматиктиг демдектерин тодарадып билир.

7 класс: Сөс каттыжышкыннарының, ийи чугула кежигуннуг болгаш чаңгыс чугула кежигуннуг бөдүүн домактарнын синтаксистиг сайгарылгазын кылып. Домактың чаңгыс аймак кежигуннери, кирилде сөстер болгаш кирилде домактар, адалга-биле нарынчыттынган ийи чугула кежигуннуг болгаш чаңгыс чугула кежигуннуг бөдүүн домактар тургузуп шыдаар. Өөрнөнгөн орфограммаларын тайылбырлап билир. Өске кижиниң чугаазын дорт болгаш доора чугаа-биле дамчыдып шыдаар. Тускайлаан кежигуннерлиг домактарга, нарын домактарга бижик демдектерин салыр. Дорт чугаалыг домактарга бижик демдектерин шын салыр. Цитата, диалогка бижик демдектери.

8 класс: Чагырышпаан нарын домактарнын кезектериниң харылзаазын тодарадыр, сайгарылгазын кылып. Чагырышкан нарын домактарнын кол болгаш тайылбыр кезектерин тып, оларнын холбаазын шын тодарадыр. Тайылбыр домактарнын янзыларын бот-бодундан ылгап, шын тодарадыр.

9 класс: Янзы-буру хевирлерлиг нарын домактарны тургузар, сайгарар, оларга бижик демдектерин шын салып, тайылбырлап билир.

- Сөзүглелдин стилин болгаш жанрын тодарадып билир. Литературлуг дылдын нормаларын сагыыр.

- Сөзүглелди кыскаладып билир.

- Бодалдарын илередип, чогаадыг-угаап- боданышкынны бижип билир.

Пунктуациядан: - 8-9 класстарга ооренген пунктограммаларны тывар, бижик демдектерин салганын бадыткап шыдаар. НСК бижик демдектерин салып билир, тайылбырлап билир.

Орфографиядан: - Өөрнөнгөн орфограммаларны шын бижиир, тайылбырлап шыдаар.

Тыва дыл эртемин өөрнөдиринин туннелдери.

5-9 класстарга оореникчилер тыва дыл кырынга бодунун бодалын чугаанын аас болгаш бижимел хевиринге шын, билдингир, чараш, частырыг чок чугаалап, бижип билир уjurлуг. Чогаадыг бижиир негелделерни долuzu-биле билир, кууседип шыдаар уjurлуг.

Херек таварылгаларда шын бижилгенин дурумнерин ажыглаарын тайылбырлап билир.

Өскээр чугаалаарга, тыва орфографиянын болгаш пунктуациянын дурумнерин шингээдип алырынга четчир билиглерни алган турар уjurлуг. Чугаа культуразынын чурумун, чугаа уjurларын шингээдип алган турар.

Кол школаны дооскан өөреникчи, доозукчу: дылдын грамматиктиг, лексиктиг, орфоэптиг, орфографтыг, пунктуастыг нормаларын билири;
Дылдын тургузуунун дугайында кол билиглерни алган турар. Чугаанын бүгү хевирлерин ажыглап билири.

М

1

2

3

С
Н
Т
С
Т
А

6-гы класска тыва дылда

календарь-тематиктиг планнаашкын

№	Темалар	Шагы	Эрттирер уези	
			Программа езугаар	Херек кырында
1	Кирилде кичээл. Дыл дугайында ниити билиглер. Дыл-харылзажырынын чугула чепсээ. Торел дылдар дугайында	1	02.09	
2	5 класска ооренген чуулдеринге катаптаашкын Лексика. Фонетика болгаш орфоэпия.	1	09.09	
	Орфография. Сос тургузуу болгаш сос чогаадылгазы	1	16.09	
	Хыналда ажыл	1	23.09	
	Морфология болгаш синтаксис. Чугаа чорудулгазы болгаш чугаа культуразы. Чугаа чорудулгазынын хевирлери	1	30.09	
	Созугледдин тодаргай болгаш элдээрткен утказы. Тыва дылдын словарьлары. Очулга словары	1	07.10	
	Лексикология болгаш фразеология. Тыва дылдын лексиказын тывылган угунун аайы- биле болуктери. Ниити турк состер. Ниити турк состернин чамдык онзагай демдектери. Чингине тыва состер	1	14.10	
	Хыналда ажыл	1	21.10	
	Оске дылдардан состерни улегерлеп алыры. Моол дылдан улегерлээн состер. Кыдат дылдан улегерлээн состер. Товут дылдан улегерлээн состер. Орус дылдан улегерлээн состер оске дылдардан улегерлээн состер	1	11.11	
	Тыва дылдын лексиканын ажыглалынын аайы-биле болуктээри. Ниити ажыглалдын состери. Ховар ажыглалдын состери. Чаа состер.	1	18.11	
	Кызыгаарлыг ажыглалдын состери. Диалектизмнер. Мергежил состери. Терминнер. Жаргонизмнер	1	25.11	
	Ономастика дугайында билиг. Топонимнер. Гидронимнер. ЭТНОНИМНЕР	1	02.12	
	Антропонимнер. Зоонимнер. Космонимнер	1	09.12	

13	Фразеология дугайында билиг. Фразеологизмнер. Синоним болгаш антоним фразеологизмнер	1	16.12	
15	Хыналда ажыл	1	23.12	
16	Морфология. Кылыг созу. Орфография. Чугаа культуразы. Кылыг созунун утказы, грамматиктиг демдектери, синтаксистиг хулээлгези.	1	08.01	
17	Кылыг состеринин уткалыг болуктери Кылыг созунун дозу. Кылыг созунун чогаадылгазы. Морфологтуг арга. Синтаксистиг арга.	1 1 1	15.01	
18	Дузалак кылыг состери. Бодуун, нарын, составтыг кылыг состери. Кылыг созунун болур , болбас хевирлери	1 1	22.01	
19	Кылыг созунун залогтары Кылыг созунун видтери..	1 1	29.01	
20	Причастиеелер. Причастие-кылыг созунун тускай хевир. Эрткен уенин причастиези. Келир уенин причастиези Болгалак болгаш болгу дег уенин причастиези	1 1	05.02	
21	Хыналда ажыл	1	12.02	
22	Деепричастиеелер. Деепричастие-кылыг созунун оскерилбес тускай хевир. Кожаланчак, каттышкак эрткен деепричастиеелер Болбас, удекчи, кызыгаарлааар деепричастиеелер	1 1	19.02	
23	Наклонениеелер. Кылыг созунун наклонениеелери. Болуушкун, дужаал, даар наклонениези Чопшээрел, кызыгаарлааар наклонениеелер.	1 1	26.02	
24	Кылыг созунун хевирлерин аас болгаш бижимел чугаага ажыглаары. Ниити катаптаашкын.	1	04.03	
25	Наречие. Орфография. Чугаа культуразы. Наречие. Наречиеелернин чогаадылгазы, оларны шын бижири. Наречие тургузар оске аргалар	1	11.03	
26	Наречиенин болуктери (Уенин, туруштун, сорулганын, чылдагааннын) Наречиенин болуктери: Кылдыныг аргазынын, хемчегнин	1 1	18.03	

27	Наречиелерни оске чугаа кезектеринден ылгап алыры	1	01.04	
28	Ат оруннарынын утказы болгаш грамматиктиг демдектери. Ат орнунун болуктери. Арыннын, айтылганын, айтырыгнын ат оруннары	1	08.04	
29	Тодаргай ат оруннары болгаш тодаргай эвес ат оруннары	1	15.04	
30	Синтаксис. Синтаксис-грамматиканын кезээ. Сос каттыжыышкыны. Озек болгаш чагырткан сос. Сос каттыжыышкынынын эге хевири. Тургузуу	1	22.04	
31	Домак. Бодуун домак дугайында билиг. Чугаалаар сорулгазынын аайы-биле домактарнын хевирлери. Медээ, айтырыг домактары	1	29.04	
32	Кыйгырыг домаа. Алгы домаа	1	04.05	
33	Домактын грамматиктиг ооргазы. Кол сос болгаш соглекчи. Домактарнын тургузуунун аайы-биле болуктери.	1	13.05	
34	Хыналда ажыл Лексикология. Кылыг созу. Наречие. Ат орну	1	20.05	
35	Чыл тончузунде туннел катаптаашкын. Сос каттыжыышкыны болгаш домак. Туннел кичээл.	1	27.05	

ПРОНУМЕРОВАНО, ПРОШНУРОВАНО
И ЗАКРЕПЛЕНО ПЕЧАТЮ

ВСЕГО _____ листов

Директор школы _____ Ондар О.Б./

